

עין משפט
נר מצוה

ה א מיי פיד מהל' ת"ת הלכה י:

ו ב ג מיי פייג מהל' שנת ה' כ סמ"ג לוחן סה טוש"ע א"ח סי' שמח וע"ש:

מוסף תוספות

א. על עקירה ראשונה שהיתה מבעוד יום, דעקירה בשעת איסור הוצאה בעינן. מוס' ה"א"ש.
ב. והיתה אמאי נקט מבעוד יום הכי נמי הוה מצי לאשמעינן דעקירת גופו הוויא עקירה בטוען עצמו משחשיכה ועמד לפשו כי נאכלה עקירה והנחה חייב משום פשוט כי נתבטלה עקירה ראשונה בעמידתו וחייב על עקירת גופו. מוס' ה"א"ש. ג. ואע"ג דר"מ פליג את"ק מ"מ הלכה ת"ק דקאמר החם מתני לה חנניה כי שולמא לחייא בר רב מקמי דרב לא יעמוד ברה"י ויטלטל בו. א"ל שבת רבנן ועברת כר"מ משמע דהלכתא כרבנן ולא אמר הלכתא כר"מ בנזווחי. הגהות מנרס טוען מ"מ ד. דאי ככרמלית דימא אפילו בלא טעמא דקנסא אסור להחזירה מדינא. מ' ה"ק. ו. ככלל דלא ככרמלית דימא אע"ג דלא אף קנסא אסור. מ' ה"ק. ו. יש לקיים גירסת הספרים [ד"ל]. מוס' ה"א"ש. ו. ה"פ מי כרמלית רבנן כולי האי לעשות ידו רבן ככרמלית לענין לאסור אף מבעוד יום ובשוגג.

דאף כשהוציאה מבעוד יום קנסתה רבנן לפי שלא החזירה קודם חשיכה וכן בשוגג קנסו אטו מויד אבל אי לאו ככרמלית דימא לא קנסוהו אלא משחשיכה ומבזוי. מוס' ה"א"ש. ו. מוס' ה"א"ש איתא: ובמבועד יום. וינכסת מהר"ם. ט. ומאי קפ"ל. טי"ט. י. דאפי' תהא ידו ככרמלית מותר להוציאה מכרמלית למקום פטור ומקום פטור לרשות היחיד דאפי' למ"ד בפרק יציד משתפין (עירובין פו:). דאפילו בהשניות דרבנן אמרינן ולבבד שלא יחליפו ה"מ ככרמלית גמורה אבל ידו דלא דימא משה ככרמלית הקלו להחליף. מ' ה"ק. יא. אבל הכא אפי' לא יתירו לו להחזירה שמא לא יניח לפול החפץ מידו ולא יבא לידי חיוב וטאה. מוס' ה"א"ש. יב. וישיב ליה. מוס' ה"א"ש. יג. [וא"כ] מאי הותרא צריך. רע"ט. יד. כדי שיעשה שינוי, אבל במדרה איסורא דרבנן איכא, ומיירי הכא דלית להו סכין שם א"צ ההם התירו לכבוד שבת כפת אפוייה אבל הכא שורדה אותה עז שלא שותאפה דליכא כבוד שבת איסורא דרבנן איכא ואפילו בסכין. רע"ט. ו. [ועי' מהר"ם. טו. פי'. מוס' ה"א"ש. טז. הואיל ומצות היום בשופר. מוס' ה"א"ש. יז. דמעיקרא כשבאו בני הישיבה לחלק בין מבעוד יום לחשיכה. מוס' ה"א"ש. יח. דקטנו על מה שעשו בערב שבת יותר ממה שעשה בשבת. מוס' ה"א"ש. יט. נמי ידע שפיר דלחכי לא אמרינן איפכא. מוס' ה"א"ש. ע"י שנת על מן. כ. דאי דחי דבז"ע

היה מעון אוכלין ומשקין מבעוד יום ב'. כשעמד לפוש משחשכה איירי דכלא עמד לא מיחייב^א אע"ג דעקירת גופו כעקירת חפץ דמי לא בטלה עקירה ראשונה כדאמר לקמן (ד' ה:). המפנה חפציו מזוית לזוית ונמלך עליהן להוציאן פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך^ב ונקט מבעוד יום לאשמעינן דעקירת גופו כעקירת חפץ דמי דאי הוה נקט טוען עצמו משחשכה ועמד לפוש לא היה משמע מידי דאפילו אי עקירה והנחה חייב משום לא הוה עקירה והנחה חייב משום עקירה ראשונה: **מהו שתעשה בכרמלית**. כגון שהוציא ידו מלאה לחוץ ולהדורה אכל צע"א לא דהא מנן בפרק צמרל דעירובין (ד' נח:). עומד אדם צרה"י ומטלטל צרה"י ולא הויא כרמלית אלא לענין רשות שהגוף שם שדומה יותר לשתי רשויות: **מי קנסוה רבנן לאהדורה**. נראה לר"י דגרס מי אסרוה ולא גרס מי קנסוה^ד דלקמן בסמוך כי מוקמא דלאו ככרמלית דימא אמרינן דאסור להחזירה משום קנס ושמא' הא דעבדוה ככרמלית נמי הוי קנסא' וגי"מ דאסור בשוגג^ה מבעוד יום^ו:

כאן במעלה מי. וא"ת למעלה מי' לכתחלה נמי מותר

להוציאה דהוי מקום פטור^ז וי"ל דקמ"ל דאפילו הוציאה מתחלה דרך מטה מי' מותר להחזירה למעלה מי' ולא קסינן ליה: **התירו זו זריותה**. ואע"ג דאמרינן צרה"ה בפרק י"ט (ד' כט: ושם) כל מלאכת עבודה לא תעשו וגו' ילאו תקיעת שופר ורדיתיה הפת שחממה היא ואינה מלאכה^ח מ"מ מדרבנן אסורה כדאמר בכל כתבי הקדש (לקמן קי: ושם) ולא ירדה במדרה אלא בצסין^ט וכן תקיעת שופר אסור מדרבנן דתנן בפ"צ דרה"ה (ד' נג.) אין מעבדין המניקות מלתקוע^י משום חינוך^{יט} הא נשים מעבדין^י: **ואיבעית אימא עיולם לא תפשוט**. נראה לר"י

דל"ג לעולם לא תפשוט דאע"ג דאיכא סיגויא אחרינא דלא תיקשי שני צרייתות אהדי עדיין איכא למיפסט דרב ציצי מזני צית המדרש^י מדלא משני איפכא מכלל דלא התירו ולרשב"א נראה דשפיר גריס ליה

דממאי דלא משני איפכא ליכא למיפשט דסברי צני צית המדרש דלא התירו דהא דלא משני איפכא לפי שאין נראה כצרכ לעולם לומר משחשיכה לא קנסוה מבעוד יום קנסוה דאי משחשיכה לא קנסוה שוב אין לומר מבעוד יום קנסוה דהוי כחוכא ואטלולא^{יב} ואע"פ שאין שייך טעם משחשיכה לומר כמבעוד יום ולעיל^{יט} ה"פ מדלא משנינן הכי לפי שאין נראה להם כצרכ לומר כן והולרכו לומר משחשיכה קנסו מבעוד יום לא קנסו כדי לדחות שלא לפשוט צעיא דאצי א"כ תפשוט צעיא דרב ציצי אע"ג דאיכא למיחיד צשניויא קמא^{יג} ואי צעית למפשט דאצי נאמר כשניויא צתא חיל הכא קמדחי ליה כו' מ"מ חדא מינייהו מיפשטה ממה נפשך והשתא א"ש דקאמר ואצ"א לעולם לא תפשוט לא דאצי ולא דרב ציצי: **ו בשוגג לא קנסוה**. ומיירי מבעוד יום דהשתא ליכא למפשט דרב ציצי וא"ת משניויא קמא נמי נפשוט צעיא דרב ציצי דלא התירו דלמטה מי' אסור להחזירה ואפילו מוקמי' מבעוד יום הא פירשמי דאי מצעוי' לא התירו כ"ש משחשיכה וי"ל דאין לפשוט דהתם מה שלא התירו משחשיכה אע"ג דאחי לידי חיוב חטאת היינו משום מצעוי' דלא שייך טעם זה אכל גבי דריית הפת לעולם אימא דהתירו:

ליכא למיחש דילמא ליסדיניהו שיתחייב מיתת צית דין אכל הכא אי קנסין ליה מלרדות על כרחיך יתחייב מיתת צית דין:

ליכא למיחש דילמא ליכא דאפכא ליכא למימר כדפרישית. מוס' ה"א"ש.

יציאות השבת פרק ראשון שבת

צר פחסי. ^א צן גדולים: **לא שטייליה**. כלומר שאין לבו למס' זו שמא יתצייש: **מצעוד יום**. דהיינו דומיא דהטעינו חצרו בשבת דהכא והכא ליכא עקירה דאיסור גביה: **שאינו דומה לידו**. הפשוטה לפנים וגופו לחוץ ונתן חצרו לתוכה: **אמר אציי פשיטא לי**. ממתניתין דידו

של אדם הפשוטה לרשות אחרת אינה מורקת אחר גופו לגמרי להיות כרשות שהוא עומד בה צין שהוא רשות היחיד צין שהוא רשות הרבים: **כרה"ר לא דימא מידו דעני**. דקמני מתני' דכי נטל צע"ה מתוכה פטור: **וכרה"י לא דימא**. אס פשוטה לרשות הרבים: **מידו דצע"ה**. דקמני נטל עני מתוכה פטור: **צעיי אציי**. השתא דחוינן דלאו צמר גופו שדינן לה לענין איחויבי מדאורייתא אלאמא איפלוג רשותא מי אחמור עלה רבנן למיהוי כרמלית דהיכא דהושיט ידו מלאה לרשות אחרת לא יחזירנה אלאו ותהא כך פשוטה עד שמחשך דכיון דלאו צמר גופו גרידא נעשית לה רשות אחרת מדרבנן דגזור רשות מדבריהם לשבת שאסור להכניס ולהוציא ממנו לרה"י ולרה"ר ושמו כרמלית כדמניא בפרקין (דף ו.) ד' רשויות לשבת. כרמלית לשון יערו וכרמלוג^א שאינו לא הילוך ממד לרבים ולא תשמיש רה"י:

מי קנסוה. הואיל והתחיל בה צאיסור: **למטה מי'**. רה"ר הוא קנסוה רבנן ושוייה כרמלית דלא ליהדרה: **למעלה מי'**. דלחור מקום פטור הוא כרתנן דהזורק (לקמן ק.) הזורק ד"א כותל למעלה מי' טפחים כזורק צאור ופטור דלא הוי רה"ר למעלה מי' הלכך לא קנסוה דלאו איסורא עביד: **ואיבעית אימא אידי ואידי למטה מי'** טפחים ולאו ככרמלית דימא. למהוי רשות לעצמה: **כאן מצע"**. הושיטה מצע"י מחזירה משתחשך דלאו רשות לעצמה היא אלא צמר גופו גרידא: **כאן משתחשך**. הושיטה משחשיכה קנסוה. ולא שמהא רשות לעצמה דא"כ אף מבעוד יום מיתסכר אלא קנסא דעלמא: **מצע"י דאי שדי ליה**. כלומר היכא דהושיטה מבעוד יום שאס תאסרנה להחזירה ושלחך מידו החפץ כדי להקל טרמו לא אחי לידי חיוב חטאת דלא הוי עקירה בשבת אלא הנחה לחודה ואיסורא דרבנן הוא

דאיכא דעשה מקלמה וכדמנן שניהן פטורין אכל אסורין קנסוה רבנן שלא יחזירנה אכל היכא דהושיטה משחשכה דאי שדי ליה מידו על ידי קנס שתאסרנו להחזירה נמצא מתחייב חטאת אס שוגג הוא דעביד ליה עקירה והנחה לא קנסוה רבנן דמוטב שלא נקנסו משגגרום לצא לידי חילול שבת דאורייתא. ומדלא חישת להכי תפשוט צעיא דרב ציצי דלא נמנעו חכמים מלהעמיד דבריהם מפני חשש שמא לא יעמוד האדם בהם ויעשה איסור חמור: **הדציק פת צבטור**.

בשבת בשוגג ומוכר שהוא שבת קודם שתאפה וקיימא לן (לקמן דף קי:). דרדיית הפת שבות היא שהיא חכמה ואינה מלאכה: **הסירו לו**. את האיסור מדבריהם וירדנה קודם שתאפה ויתחייב משום אופה שהוא אצ מלאכה^ב או לא התירו לרדותה ולהוציאה מן התנור: **בשוגג לא קנסוה רבנן כו'**. ודרב ציצי לא תפשוט מהכא לא לאיסור ולא להיתר דהאי דלא קנסוה בשוגג לאו משום חששא דדילמא שדי להו מידיה הוא אלא משום דלא עבד איסורא צמויד וחזרת ידו אינה אפילו שבות אי לא משום קנסא והכא לא קניס אכל דריית הפת שבות הוא וגגורה צמנין ומשום קודם שיצא לידי חיוב חטאת לא בטלו גזירתם ולאיסור נמי לא תפשוט מדקנסו צמויד דהתם

כאן

הכא אי קנסין ליה מלרדות על כרחיך יתחייב מיתת צית דין:

ליכא למיחש דילמא ליכא דאפכא ליכא למימר כדפרישית. מוס' ה"א"ש.

מסורת הש"ס

א) [נכנסת יג: וש"ק],
ב) [עירובין סח: גיטין נג:],
ג) [נעשה י, ד] [נלקמן עג:],
ד) [ש"ל זו מבעוד יום. רש"י ור"מ גורם ומצע"י, ו] [וע"ע מוס', ר"ה כ"ט: ד"ה רדיות הפת ועי' ערך ערך רד ד', ח"ג כחוב שדיבור זה עס דלעיל הוא דיוטר אחד,

גליון הש"ס

גב' בר פחתי: עין לקמן דף טז ע"א: שם משחשיכה דאי שדי ל"י ובז', עין עירובין ד"כ ע"א מוס' ד"ה לא יעמוד: שם תפשו' דרב ביבי ובז', עי' ב"ק ד"כ: ע"א מוס' ד"ה תפשוט: שם דא ל"ח תפשו' ובז', ומס' דף סו ע"ב: שם וחבא בקטני שוגג ובז'. עירובין ד"ס"ט ע"ב יד"ק ע"א וגיטין דף נ"ג ע"א: רש"י ד"ה בר פחתי בן גדולים: משלון הכתוב ונתנולן פחת יחודה (תני ח) ומנולן משנחה הסחומ והקנסים (בכורים פ"ג מ"א):

מוסף רש"י

בר פחתי: נט על תלמיד חכם (נזיר נט:). קנסו שוגג אטו מויד. ואע"ג דמויד גופיה קנסא הוא (גיטין נג:).

תוס' ישנים

א) וא"ת היכי תפשוט הא דרב ציצי וודלא אחי לידי חיוב חטאת דא"י וילא דהא נמי ב' וודלא דא"ל ונתפסותם דכול הוי א"כ וילא דהא נמי דרב ציצי אף עבד דלאמי וודלא לידי חיוב חטאת מ"מ איכא חדא טעמא דאיכא איסור בדריה והא נמי אע"ג דלא אחי וודלא לידי חיוב חטאת ליכא איסור במדרה:

רבינו הגנאל

אמר אבי ידו של אדם אינה חשובה כרה"י מידו דעני הנתונה בחרקין, שאילו היתה כרשות היחיד לא היתה כרה"י הגוסטלו מתוכה חייב. [ברה"ד] לא דימא מידו דבעה"ב, ועוד אילו היתה כרה"ר לא נתחייב העני הגוסטלו מתוכה והוא בבית חייב. וביון דאמר אבי ידו של אדם אינה לא כרה"ר ולא כרה"י, הוצרך לשאול מהו שתיחשב ידו ככרמלית, ואם הוציאה בשבת בחפץ מותר לו להחזירה כיוון שלא הניח החפץ אי לא. תני חדא מותר להחזירה, ותניא איך אסור. ושקלינן וטרינן ואסקינן הא דתני מותר להחזירה באותה חצר,

ב) בש"ס הגי' לסיק כהני' לא דימא מידו דבעה"י וגוי' רכניו תמזו ואולי ט"ס נפל בדבריו וז"ע.